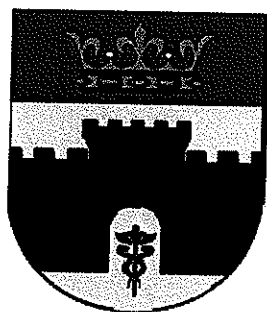

Strategia
Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych
Miasta Marki
na lata 2011-2015

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA	4
1. STRUKTURA STRATEGII.....	4
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII.....	6
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA	18
1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY MIASTA.....	18
2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	18
3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	20
4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	20
5. SYTUACJA GOSPODARCZA	22
6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY.....	23
7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE.....	27
8. BEZDOMNOŚĆ	29
9. EDUKACJA.....	29
10. KULTURA.....	31
11. SPORT I REKREACJA.....	33
12. TURYSTYKA.....	34
13. SYTUACJA DZIECKA	36
14. OCHRONA ZDROWIA.....	41
15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	44
16. POMOC SPOŁECZNA.....	46
17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	55
18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE	57
19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO.....	62
20. SEKTOR POZARZĄDOWY	70
21. ANALIZA SWOT	73
21. PODSUMOWANIE DIAGNOZY	79
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	81
1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	81
2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI	95
3. PROGRAMY I PROJEKTY	96
IV. UWAGI KOŃCOWE	99
SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW	100

WSTĘP

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego), w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Markach przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, kościoła, mieszkańcy miasta oraz eksperci.

Dokument ma charakter kilkuletni; został przygotowany na lata 2011-2015. Jest zgodny z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez miasto środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. STRUKTURA STRATEGII

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Marki składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu. Obejmuje również ocenę stopnia wdrożenia poprzedniej strategii, dla której rok 2015 zamyka okres programowania.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące miasta oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w mieście, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w mieście bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiet, skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w mieście placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

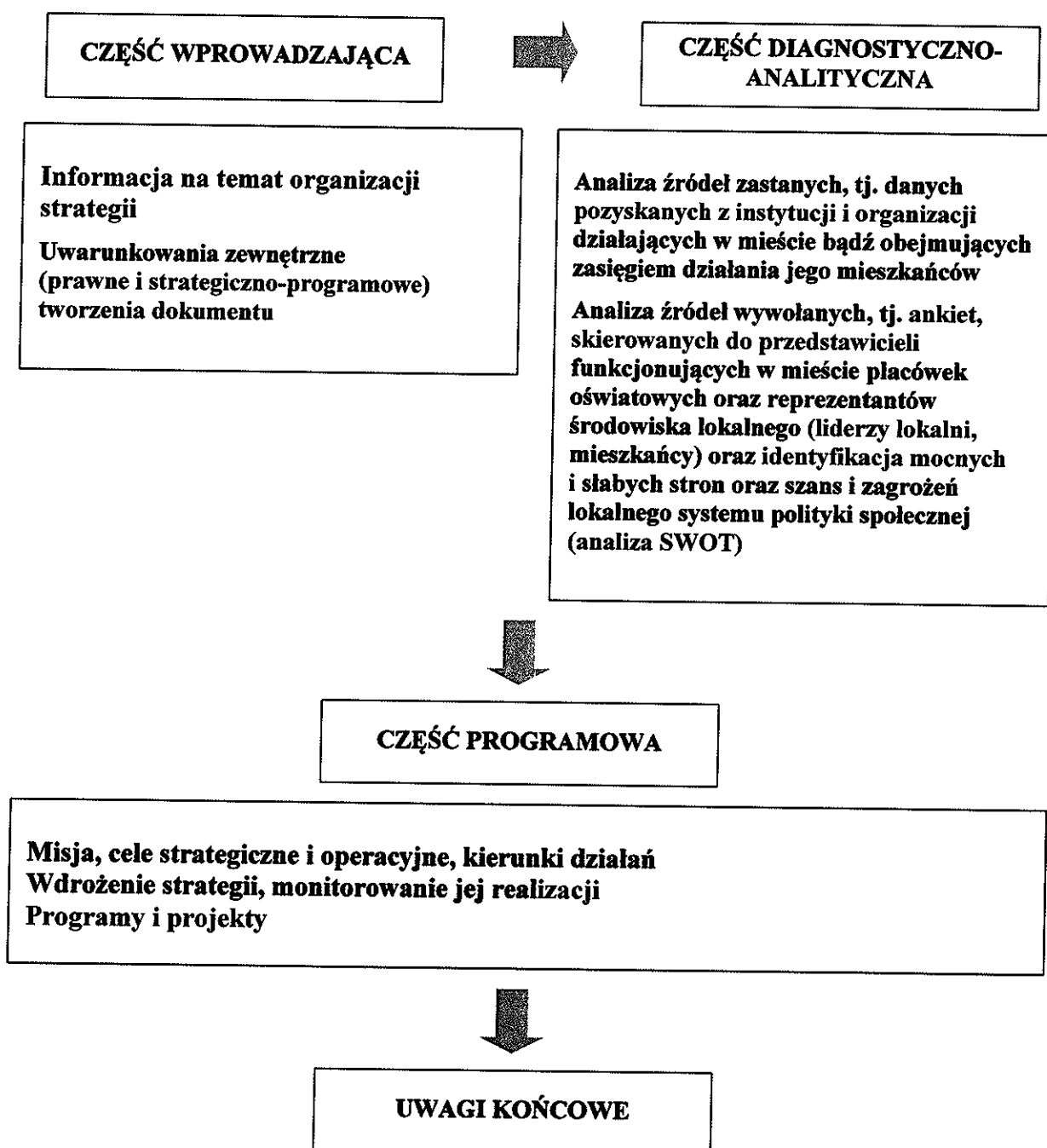
- Infrastruktura techniczna;
- Turystyka;
- Komunikacja i transport;
- Sytuacja dziecka;
- Demografia;
- Ochrona zdrowia;
- Gospodarka;
- Bezpieczeństwo publiczne;
- Rynek pracy;
- Pomoc społeczna;
- Zasoby i warunki mieszkaniowe;
- Sytuacja osób niepełnosprawnych;
- Bezdomność;
- Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie;
- Edukacja;
- Działalność organizacji pozarządowych.
- Kultura;
- Sport i rekreacja;

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań oraz jest zaprezentowana informacja na temat sposobu

wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu jej realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych. Część programowa zawiera także omówienie projektów zaproponowanych przez przedstawicieli instytucji miasta i organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Marki.

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

2.1. PODSTAWY PRAWNE

Gminna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zmianami), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zmianami),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 1, poz. 7 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 ze zmianami),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (j. t. Dz. U. Nr 43, poz. 225),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (j. t. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721),

- ✓ • ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. Nr 71, poz. 734 ze zmianami),
- ✓ • ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zmianami).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Marki jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%,

- osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji,
- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%,
- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „**Unia innowacji**” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „**Młodzież w drodze**” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „**Europejska agenda cyfrowa**” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „**Europa efektywnie korzystająca z zasobów**” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „**Polityka przemysłowa w erze globalizacji**” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych.

Celem projektu „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „**Europejski program walki z ubóstwem**” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby

ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,

- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013)

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013) służą realizacji priorytetów polityki spójności Unii Europejskiej, integrując je z priorytetami polskimi i uwzględniając zapisy odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej Krajowego Programu Reform. Dokument stanowi podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cel ten będzie osiąganym poprzez realizację następujących horyzontalnych celów szczegółowych:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.

5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- 1.2. Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej,
- 1.3. Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej,
- 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji,
- 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej,
- 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”.

2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013 jest jednym z 16 programów regionalnych służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 (Narodowej Strategii Spójności), jednocześnie będąc odzwierciedleniem polityki rozwoju prowadzonej przez samorząd województwa.

Dokument stanowi najistotniejszy instrument polityki regionalnej województwa, spajający większość zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki publiczne i niepubliczne w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Celem realizacji Programu jest poprawa konkurencyjności regionu i zwiększanie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa.

Problematyka społeczna została podjęta w ramach Priorytetu VII „Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego”. Za cel główny wyznaczony w jego obrębie uznano „Poprawę dostępności i jakości infrastruktury o charakterze społecznym”, a za cele szczegółowe: „Poprawę dostępności i jakości opieki zdrowotnej”, „Poprawę dostępności i jakości infrastruktury edukacyjnej” oraz „Poprawę dostępności i jakości infrastruktury pomocy społecznej”. W ramach ostatniego z nich zaplanowano realizację projektów mających na celu budowę, modernizację (w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych) oraz poprawę jakości wyposażenia m.in.: pobytowych, opiekuńczych domów pomocy społecznej, znajdujących się w rejestrze wojewody oraz hospicjów stacjonarnych, mających podpisaną umowę na świadczenie usług z NFZ. Generalnie uznano za zasadne wspieranie przedsięwzięć mających na celu poprawę dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych oraz działań służących zapobieganiu wykluczenia społecznego.

Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013

Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013 jest dokumentem, który określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej. Misję samorządu województwa sformułowano następująco: „Osiągnięcie odczuwalnych społecznie, pozytywnych efektów w zakresie priorytetowych obszarów

polityki społecznej, jakie stanowią: ubóstwo, uzależnienia, starość, bezrobocie, niepełnosprawność”. W dokumencie wyodrębniono 5 obszarów, w ramach których wyznaczono poniżej przedstawione cele strategiczne.

I. Ubóstwo.

1. Podejmowanie selektywnych działań na rzecz osób i rodzin znajdujących się w stanie ubóstwa, ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć ograniczających skutki życia w biedzie.
2. Tworzenie mechanizmów wychodzenia z bezdomności i zapobiegających przechodzeniu osób ubogich w stan bezdomności.

II. Uzależnienia.

1. Zahamowanie wzrostu spożycia alkoholu, promocja zdrowego stylu życia, rozwijanie postaw sprzyjających tym zachowaniom.
2. Ograniczenie używania i dostępności do narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów.

III. Starość.

1. Podniesienie jakości życia osób starszych, zaspokajanie ich potrzeb poprzez spójne i skoordynowane działania podmiotów mających wpływ na realizację regionalnej polityki społecznej.

IV. Bezrobocie.

1. Rozwijanie aktywnej polityki rynku pracy w zakresie działań objętych pomocą społeczną, wspieranej przez realizację sektorowych i regionalnych programów.

V. Niepełnosprawność.

1. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołomińskiego na lata 2008-2015

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołomińskiego na lata 2008-2015 jest dokumentem zawierającym diagnozę sytuacji społecznej powiatu, w ramach którego przedstawiono uwarunkowania ustawowe funkcjonowania instytucji samorządowych realizujących politykę społeczną na szczeblu powiatowym, przeprowadzono analizę SWOT oraz wyznaczono poniżej zamieszczone priorytety i zadania.

Priorytet I. Rozwój instytucji służących godzeniu życia zawodowego oraz rodzinnego:

- rozwój elastycznych form zatrudnienia,

- rozwijanie typowych form zatrudniania w ramach przepisów prawa pracy umożliwiających łączenie pracy zawodowej i wychowania dzieci, gwarantujących bezpieczeństwo socjalne rodziny,
- rozwój publicznego wychowania przedszkolnego,
- rozwój opieki instytucjonalnej nad dziećmi w wieku szkolnym, poprawę jakości świadczonych usług, uelastycznienie funkcjonowania tych placówek i zasad korzystania z nich,
- wspieranie inicjatyw lokalnych organizacji pozarządowych w zakresie organizacji opieki nad dzieckiem oraz rozwoju usług opiekuńczych w innych formach,
- przeciwdziałanie dyskryminacji kobiet na rynku pracy poprzez promocję równych szans, współpracę z organizacjami pracodawców oraz środki prawne.

Priorytet II: Rozwój rodziny oraz środowisk pozarodzinnych:

- rozwój działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie poprzez realizację projektów społecznych,
- rozwój działalności publicznych domów dziecka,
- koordynacja na poziomie powiatu systemów pomocy społecznej na rzecz wsparcia rodzin z dziećmi,
- rozwój poradnictwa rodzinnego i pedagogiczno-psychologicznego.

Priorytet III: Rozwój aktywnej polityki społecznej:

- szerszy niż dotychczas zakres wykorzystania świadczeń wspierających aktywność zawodową i edukacyjną,
- wspieranie samorządów gmin w rozwoju różnych form aktywizacji zawodowej, edukacyjnej oraz społecznej klientów pomocy społecznej w tym wolontariatu, CIS oraz KIS,
- pełne wdrożenie robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych, jako instrumentu ośrodka pomocy społecznej w realizacji zatrudnienia socjalnego,
- kształcenie ustawiczne pracowników socjalnych w zakresie realizowania kontraktów socjalnych oraz innych działań aktywizujących wraz z wprowadzeniem systemu motywacyjnego dla pracowników socjalnych w przypadku kontraktów socjalnych zakończonych sukcesem,
- rozwój systemu informacji obywatelskiej opartego na społecznościach lokalnych,
- wprowadzenie monitoringu oraz sprawozdawczości dotyczącej działań aktywizujących.

Priorytet IV. Rozwój zatrudnienia socjalnego:

- specjalistyczne szkolenia skierowane do pracowników jednostek pomocy społecznej w zakresie wiedzy na temat zatrudnienia socjalnego,
- wypracowanie mechanizmów współpracy pomiędzy jednostkami pomocy społecznej a publicznymi służbami zatrudnienia,
- utworzenie do 2012 roku w Wołominie Centrum Integracji Społecznej, Zakładu Aktywności Zawodowej oraz promocja idei Klubów Integracji Społecznej w 12 gminach powiatu wołomińskiego,
- wdrożenie zatrudniania wspieranego jako instrumentu ośrodka pomocy społecznej w realizacji zatrudnienia socjalnego.

Priorytet V. Promocja ekonomii społecznej:

- rozwój spółdzielni socjalnych,
- promowanie współpracy pomiędzy publicznymi służbami zatrudnienia, a ośrodkami pomocy społecznej w zakresie spółdzielczości socjalnej.

Priorytet VI. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych:

- wspieranie budownictwa bez barier architektonicznych oraz tworzenie zasobów mieszkań chronionych dla osób o innych typach niepełnosprawności niż ruchowa,
- rozwój diagnostyki osób niepełnosprawnych, której celem będzie określenie możliwości kontynuowania obecnie wykonywanego zawodu,
- rozwój partnerstwa lokalnego na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych,
- objęcie fachową opieką osoby niepełnosprawnej w celu zmotywowania jej do poszukiwania innych możliwości rozwoju i podjęcia zatrudnienia,
- zapewnienie wsparcia psychologicznego dla osób niepełnosprawnych, które wracają na rynek pracy,
- rozwijanie całościowego podejścia do rehabilitacji i aktywizacji osób niepełnosprawnych od urodzenia lub wczesnego dzieciństwa, aby przygotować ich do podjęcia pracy w dorosłym życiu.

Priorytet VII: Budowa partnerstwa publiczno-prywatnego:

- wzmacnianie lokalnego kapitału społecznego,
- inicjowanie i finansowanie lokalnych programów edukacyjnych, dotyczących budowania tożsamości lokalnych w oparciu o kulturę,
- wspomaganie powstawania i działalności lokalnych inicjatyw obywatelskich z udziałem organizacji pozarządowych,
- wzmocnienie zdolności instytucjonalnej oraz efektywności funkcjonalnej administracji publicznej oraz służb publicznych na poziomie lokalnym.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Marki do 2020 roku

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta Marki do 2020 roku jest długookresowym programem działania określającym strategiczne cele rozwoju oraz wskazującym strategiczne obszary działań realizacyjnych. W dokumencie przedstawiono uwarunkowania rozwoju miasta, wskazano problemy wymagające rozwiązania, sformułowano generalny cel kierunkowy (misję rozwoju) miasta („Marki – miastem nowoczesnym, bezpiecznym i przyjaznym do zamieszkania oraz prowadzenia działalności gospodarczej, sprawnie realizującym potrzeby i aspiracje mieszkańców przy respektowaniu zasady zrównoważonego rozwoju, racjonalnego gospodarowania i partycypacji społecznej”, „Marki – miastem o uznanej randze w otoczeniu, w pełni wykorzystującym walory swego położenia w sąsiedztwie Warszawy, dbającym o tradycję historyczną i integrację mieszkańców”) oraz cztery strategiczne cele rozwoju w sferach: społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej oraz ekologicznej i przestrzennej.

W sferze społecznej za strategiczny cel rozwoju uznano: „tworzenie jak najlepszego środowiska życia mieszkańców oraz organizowanie i wspieranie działań na rzecz integracji mareckiej społeczności i kreowania tożsamości lokalnej”, a w sferze gospodarczej – „tworzenie jak najlepszych warunków dla trwałego i zrównoważonego rozwoju gospodarki lokalnej”. W obrębie tych sfer sformułowano poniżej przedstawione przedsięwzięcia (programy, projekty) realizacyjne.

Sfera społeczna:

- opracowanie Polityki Oświatowej Miasta Marki do 2020 roku z uwzględnieniem prognoz demograficznych i rozmieszczenia ludności oraz racjonalizacji wydatków – strategia gminnego systemu oświatowego, uwzględniająca potrzeby w zakresie opieki przedszkolnej, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych,
- rozwój infrastruktury edukacyjnej i sportowej, w tym poprawa dostępności i jakości tej infrastruktury (m.in. budowa zespołu szkół z pełną infrastrukturą sportową oraz sali widowiskowo-koncertowej),
- rozwój mieszkalnictwa komunalnego,
- zagospodarowanie terenu dawnego wysypiska odpadów komunalnych na cele rekreacyjno-sportowe,
- stworzenie sprawnego systemu zapobiegania kryzysom rodziny i wspierania rodzin ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży,
- budowa systemu wsparcia dla osób bezrobotnych poprzez promocję zatrudnienia i przedsiębiorczości,

- rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób starszych,
- tworzenie warunków dla pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym,
- budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii na terenie miasta,
- rozwój partnerskiej współpracy z organizacjami pozarządowymi i wolontariatem na rzecz skutecznego rozwiązywania istotnych problemów społecznych,
- utworzenie systemu wizyjnego monitorowania miasta, w szczególności miejsc najbardziej zagrożonych przestępczością,
- poprawa warunków lokalowych Urzędu Miasta,
- dostosowanie struktur organizacyjnych Urzędu Miasta do zasad i wymogów zarządzania strategicznego,
- promocja walorów i zasobów oraz budowa wizerunku Miasta Marki (imprezy masowe, festyny, publikacje itp.),
- analiza potrzeb terenowych dla powiększenia istniejącego lub lokalizacji nowego cmentarza.
- analiza potrzeb dla lokalizacji nowej świątyni parafialnej.

Sfera gospodarcza:

- wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości poprzez współdziałanie władz miasta Marki z krajowymi agencjami i fundacjami rozwoju,
- tworzenie gminnego zasobu gruntów na cele inwestycyjne; sukcesywne ich przygotowywanie do zorganizowanej działalności inwestycyjnej (scalanie i podział na działki, budowa podstawowej infrastruktury technicznej i dróg),
- opracowanie zasad realizowania przez miasto Marki przedsięwzięć w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (tzw. PPP),
- powołanie Mareckiego Centrum Biznesu (wspólnie z lokalnymi przedsiębiorcami) jako miejskiego ośrodka: informacji i doradztwa gospodarczego dla mieszkańców podejmujących działalność gospodarczą i potencjalnych inwestorów, aktywizacji zawodowej i podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników, ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnych technik informatycznych, komunikowania się i zarządzania, informacji i edukacji na temat możliwości wykorzystania programów pomocowych UE, banku danych o nieruchomościach przeznaczonych pod zabudowę,
- organizowanie corocznego konkursu wśród miejscowych przedsiębiorców na najlepszy produkt i technologię, na najlepszą firmę pt. "Mareckie Know-How".

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY MIASTA

Marki to miasto w województwie mazowieckim, w powiecie wołomińskim, położone w odległości ok. 10 km od centrum Warszawy. Główna część miasta usytuowana jest wzdłuż drogi krajowej Nr 8 Warszawa-Białystok. Miasto zajmuje powierzchnię 2.603 ha.

Marki podzielone są na wiele odrębnych osiedli. Główną osią miasta jest Aleja Marszałka Józefa Piłsudskiego, od której odchodzą mniejsze, prowadzące do poszczególnych osiedli: Stare Marki, Pustelnik, Makówka, Zachoina, Zieleniec, Struga, Czarna Struga.

Przez Marki przepływają dwie rzeki – Długa, w środkowej części miasta, i Czarna w części północnej.

2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Miasto Marki posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną. Dane szczegółowe na temat sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej oraz drogowej w mieście przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Infrastruktura techniczna w mieście w 2009 roku

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci rozdzielczej (w km)	121,5
liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	3.803
liczba ludności korzystających z sieci wodociągowej	17.655
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	17,4
liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	256
liczba ludności korzystających z sieci kanalizacyjnej	6.426
sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w m)	136.452
liczba czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieskalnych	5.562
liczba ludności korzystających z sieci gazowej	19.817
sieć drogowa	
długość dróg publicznych w mieście ogółem (w km)	178,10
w tym długość dróg gminnych (w km)	157,82

Dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Miasta Marki.

Na terenie miasta Marki brak jest zorganizowanego systemu ciepłowniczego. Źródła ciepła mają charakter dowolny. Większość mieszkańców ogrzewa budynki mieszkalne oraz obiekty usługowe i produkcyjne gazem lub olejem opałowym.

Źródłem zasilania Marek jest stacja elektroenergetyczna 110/15 kV „Pustelnik”, a budynki obsługiwane przez Zakład Energetyczny Warszawa – Teren S.A. Gaz ziemny, zasilający Marki pochodzi z gazociągu wysokiego ciśnienia \varnothing 500 mm Puławy –Warszawa oraz stacji redukcyjno-pomiarowej 10 Marki. Zarządcą sieci gazowej jest OMZG.

Gospodarka wodna i zaopatrzenie w wodę mieszkańców Marek opiera się na wodach podziemnych, ujmowanych studniami o różnej głębokości. Z sieci wodociągowej korzysta ponad 65% ogółu mieszkańców. „Wodociąg Marecki” zajmujący się dystrybucją i uzdatnianiem wody, zasila w wodę m.in. osiedla mieszkaniowe: Mareckiej Spółdzielni Mieszkaniowej, Spółdzielni RSM „Praga”, TBS „Marki”, TBS „Millenium”, Osiedle Mickiewicza, Osiedle Kościuszki. Miesięczna produkcja wody wynosi około 69.800 m³.

W przeciwieństwie do systemu wodociągowego obejmującego większość terenu miasta, sieć kanalizacyjna nierównomiernie pokrywa jego obszar. Szczególnie niekorzystny jest brak sieci kanalizacji sanitarnej w miejscach, gdzie brak również sieci wodociągowej.

Na terenie miasta funkcjonuje składowisko odpadów przemysłowych należące do Fabryki Okładzin Ciernych FOMAR, zlokalizowane na obszarze ok. 7,5 ha.

Sieć telekomunikacyjna obsługiwana jest przez TP S.A. Marki znajdują się w zasięgu następujących stacji bazowych telefonii komórkowej: PTK Centertel (Orange), ERA GSM, PLUS GSM. W mieście znajduje się zasięg nadajników UMTS, a także dostęp do Internetu o wysokiej przepustowości.

W uzupełnieniu danych dotyczących infrastruktury technicznej warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w mieście w latach 2007-2009. Inwestycje te, poza sferą techniczną, przeprowadzono w obszarze edukacji, mieszkalnictwa, sportu i rekreacji. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w mieście w latach 2007-2009

inwestycje w 2007 roku
• rozbudowa Szkoły Podstawowej Nr 3 w Markach
inwestycje w 2008 roku
• budowa wodociągu w 13 ulicach,
• dokończenie modernizacji Szkoły Podstawowej Nr 3.

inwestycje w 2009 roku

- budowa hali sportowej przy Szkole Podstawowej Nr 4

Dane Urzędu Miasta Marki.

3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Przez Marki przebiega droga krajowa nr 8 Warszawa – Białystok o bardzo dużym natężeniu ruchu, co stanowi źródło niskiego poziomu bezpieczeństwa, korków, hałasu i zanieczyszczenia powietrza. W skład dróg wojewódzkich wchodzi ulice: Legionowa (droga wojewódzka nr 632), fragment Alei J. Piłsudskiego i droga wojewódzka Nr 631. Drogi powiatowe to: ul. Majora Billa oraz ul. Fabryczna o łącznej długości 2,02 km. Drogi gminne rozciągają się na długości 154 km, z czego 40 km stanowią drogi o nawierzchni utwardzonej, 8 km o nawierzchni tłuczniowej, zaś 103 km zajmują drogi gruntowe. Marki nie posiadają połączeń kolejowych z Warszawą.

Transport publiczny realizowany jest przez przewoźników prywatnych i przez samorząd miasta Warszawy. Usługi komunikacyjne w Markach wykonuje Zarząd Transportu Miejskiego. Przez miasto prowadzą autobusowe linie podmiejskie ZTM: 718, 732, 738, 740, 805 i N61.

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Na koniec 2009 roku miasto Marki liczyło 26.062 mieszkańców, w tym 13.652 kobiety, które stanowiły 52,4% ogółu ludności (na 100 mężczyzn przypadało 110 kobiet). Gęstość zaludnienia w mieście wynosiła 998 osób na km² i była typowa dla gmin miejskich.

W latach 2007-2009 systematycznie zwiększała się liczba mieszkańców miasta; wzrost dotyczył zarówno liczby dzieci i młodzieży, jak i osób w wieku produkcyjnym i starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności miasta w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	5.671	5.836	6.034
liczba osób w wieku produkcyjnym	16.091	16.662	17.079
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	2.797	2.852	2.949
ogółem	24.559	25.350	26.062

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do miasta przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności miasta w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba urodzeń żywych	299	348	342
liczba zgonów	184	179	178
przyrost naturalny	115	169	164

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 5. Ruch migracyjny ludności miasta w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	800	581	597
saldo migracji w ruchu zagranicznym	5	1	3
saldo migracji ogółem	805	582	600

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Wzrost liczby dzieci i młodzieży w mieście w latach 2007-2009 roku był m.in. efektem rosnącej dzietności rodzin, o czym świadczą większe w 2008 i 2009 roku liczby urodzeń żywych – odpowiednio 348 i 342 w stosunku do 299 w 2007 roku. Jednocześnie spadek liczby zgonów wpłynął na korzystny, dodatni przyrost naturalny (164 w 2009 r.).

Wzrost liczby mieszkańców w mieście był również efektem ruchu migracyjnego. Migracja mieszkańców do i z miasta odbywała się przede wszystkim w ruchu wewnętrznym i ulegała wahaniom w kolejnych latach analizowanego okresu (od 800 w 2007 r. poprzez 581 w 2008 r. do 597 w 2009 r.).

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności miasta na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie istotne, wcześniej odnotowane, kwestie. Pierwsza z nich – korzystna – dotyczy wzrostu liczby dzieci i młodzieży. Druga natomiast – niekorzystna – odnosi się do systematycznego zwiększania się liczby osób w wieku produkcyjnym i starszych. W przyszłości ta ostatnia grupa będzie zasilana przez liczne obecnie grono osób w wieku produkcyjnym, które zakończą aktywność zawodową.

Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak przede wszystkim seniorów. W przypadku tych

pierwszych konieczne będzie dostosowanie dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

5. SYTUACJA GOSPODARCZA

Korzystne położenie komunikacyjne i geograficzne Marek decyduje o dynamice przyrostu pomiotów gospodarczych. Obszar miasta nie obejmuje formalnie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, gdyż grunty rolne przeznaczone zostały na cele nierolnicze. Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych to zakłady osób fizycznych. Dominującymi branżami są: handel i naprawy, usługi transportowe i roboty ziemne, usługi budowlane, remontowe i malarskie, mechanika maszyn i naprawa pojazdów. Wśród największych firm działających na terenie miasta wymienić należy: palarnię kawy „Tchibo”, filię producenta farb drukarskich „Sun Chemical”, centrum handlowe „M1”, Przedsiębiorstwo „Komandor S.A.” oraz dealera samochodów marki „Toyota”.

Gleby na terenie miasta zaliczane są do gleb średnich i zajmują około 20%, natomiast gleby słabe zajmują ponad 70% ogólnej powierzchni gruntów ornych. Największą powierzchnię gruntów ornych, ok. 35% zajmują gleby kompleksu żytinio-ziemniaczanego słabego. Występują one na całej powierzchni miasta. Strukturę użytków rolnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki

powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)		782
w tym:	grunty orne (w ha)	522
	sady (w ha)	5
	łąki i pastwiska (w ha)	255
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)		852,9
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków (w ha)		880

Dane Urzędu Miasta Marki.

W latach 2007-2009 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w mieście Marki systematycznie zwiększała się. Wzrost dotyczył przede wszystkich sektora prywatnego. Działały one głównie w takich sekcjach, jak: handel i naprawy (929 podmiotów), przemysł i budownictwo (696 podmiotów) oraz transport, gospodarka magazynowa i łączność (233 podmioty).

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych w mieście przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 7. Podmioty gospodarcze w mieście w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba podmiotów w sektorze publicznym	25	25	25
liczba podmiotów w sektorze prywatnym	2.327	2.478	2.850
liczba podmiotów ogółem	2.352	2.503	2.875

Dane Urzędu Miasta Marki.

Tabela 8. Podmioty gospodarcze w mieście w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) z końcem 2009 roku

sekcja	liczba podmiotów
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	11
przemysł, budownictwo	696
handel i naprawy	929
hotele i restauracje	85
transport, gospodarka magazynowa i łączność	233
pośrednictwo finansowe	113
obsługa nieruchomości i firm	79
administracja publiczna i obrona narodowa	4
edukacja	81
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	111
działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	184

Dane Urzędu Miasta Marki.

6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2007-2009 liczba osób bezrobotnych w mieście Marki ulegała zmianom od 624 na koniec 2007 roku poprzez 454 osób na koniec roku następnego do 750 osób na koniec roku 2009. W latach 2007-2008, wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety, których liczba na koniec

kolejnych latach wyniosła: 332, 238. W kolejnym roku bezrobotnymi byli w większości mężczyźni. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Bezrobotni w mieście według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba bezrobotnych w mieście	624	454	750
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	3,9%	2,7%	4,4%
liczba bezrobotnych kobiet w mieście	332	238	356
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	53,2%	52,4%	47,5%

Dane Głównego Urzędu Statystycznego

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2007-2009 w powiecie wołomińskim, województwie mazowieckim i w kraju.

Tabela 10. Stopa bezrobocia w powiecie, w województwie i w kraju latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
stopa bezrobocia w powiecie wołomińskim	11,0	8,6	12,7
stopa bezrobocia w województwie mazowieckim	9,0	7,3	9,0
stopa bezrobocia w kraju	11,2	9,5	12,1

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2007-2009 powiat wołomiński charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa mazowieckiego stopą bezrobocia, a w 2009 roku wskaźnik ten był wyższy również od stopy bezrobocia w kraju. Ponadto zarówno w powiecie, w województwie, jak i w kraju w 2009 roku odnotowano jej wzrost w porównaniu z latami poprzednimi.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w mieście ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia, a także rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2009 roku przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 11. Bezrobotni w mieście na koniec 2009 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

		liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)			liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
		ogółem	kobiet				ogółem	kobiet	
wiek	18-24 lata	128	59	46,1	staż pracy	bez stażu	167	80	47,9
	25-34 lata	182	106	58,2		do 1 roku	67	38	56,7
	35-44 lata	151	80	53		1-5 lat	141	69	48,9
	45-54 lata	171	73	42,7		5-10 lat	132	66	50
	55-59 lat	73	27	37		10-20 lat	110	54	49,1
	60-64 lata	21	–	–		20-30 lat	85	30	35,3
czas pozostawania bez pracy	do 1 miesiąca	81	32	39,5	wykształcenie	30 lat i więcej	24	8	33,3
	1-3 miesiące	199	83	41,7		wyższe	75	46	61,3
	3-6 miesięcy	162	88	54,3		policealne i śr. zawodowe	171	91	53,2
	6-12 miesięcy	173	82	47,4		średnie ogólnokształcące	94	57	60,6
	12-24 miesiące	71	36	50,7		zasadnicze zawodowe	163	56	34,4
	pow. 24 miesięcy	40	24	60		gimnazjalne i niższe	223	95	42,6

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie, Filia w Radzyminie.

Na koniec 2009 roku wśród bezrobotnych w mieście największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (182 osoby), osoby pozostające bez zatrudnienia od 1 do 3 miesięcy (199 osób), osoby bez stażu pracy (167 osób), a także osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (223 osoby).

Liczne grono wśród będących bez zatrudnienia stanowiły również osoby w wieku 45-54 lata (171 osób) i 35-44 lata (151 osób), osoby pozostające bez pracy od 6 do 12 miesięcy (173 osoby) i od 3 do 6 miesięcy (162 osoby), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (141 osób) i od 5 do 10 lat (132 osoby) oraz osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (171 osób) i zasadniczym zawodowym (163 osoby).

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata (58,2%) i 35-44 lata (53%), osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (60%) i od 3 do 6 miesięcy (54,3%), osób ze stażem pracy do roku (56,7%) i od 5 do 10 lat pracy (50%) oraz, co budzi niepokój, osób z wykształceniem wyższym (61,3%) i średnim ogólnokształcących (60,6%).

Tabela 12. Bezrobotni w mieście na koniec 2009 roku według wybranych rodzajów działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy

rodzaj działalności ostatniego miejsca pracy	liczba bezrobotnych	liczba ofert pracy
górnictwo, kopalnictwo	30	0
przetwórstwo przemysłowe	72	0
wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną	4	0
budownictwo	2	0
transport, gospodarka magazynowa i łączność	7	0
pośrednictwo finansowe	1	0
obsługa nieruchomości, wynajem nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	9	0
ochrona zdrowia i opieka społeczna	3	0
pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna, indywidualna	8	0

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie, Filia w Radzyminie.

Na koniec 2009 roku wśród bezrobotnych w mieście dominowały osoby, dla których ostatnimi miejscami pracy były podmioty gospodarcze prowadzące działalność w takich działach, jak: przetwórstwo przemysłowe (72 osoby), górnictwo, kopalnictwo (30 osób), obsługa nieruchomości, wynajem nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (9 osób), pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna, indywidualna (8 osób) oraz transport, gospodarka magazynowa i łączność (7 osób). W końcu okresu sprawozdawczego 2009 roku, Powiatowy Urząd w Wołominie nie dysponował ofertami pracy, umożliwiającymi podjęcie zatrudnienia w zakresie wskazanych działalności.

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z miasta należy objąć przede wszystkim osoby z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy. W szczególności dotyczy to tych, którzy przed zwolnieniem z pracy byli zatrudnieni w przetwórstwie przemysłowym, górnictwie, kopalnictwie; obsłudze nieruchomości oraz pozostałej działalności usługowej.

Ze względu na to, że problem bezrobocia w mieście w największym stopniu osiągały osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na doksztalcenie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych.

W latach 2007-2009 liczba mieszkań w mieście Marki systematycznie zwiększała się (z 9.134 w 2007 r. do 10.021 w 2009 r.). Wzrastała tym samym liczba izb (z 35.635 w 2007 r. do 39.923 w 2009 r.) i powierzchnia użytkowa mieszkań (z 758.311 m² w 2007 r. do 864.465 m² w 2009 r.). Tendencja wzrostowa dotyczyła również przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania (z 83,0 m² w 2007 r. do 86,3 m² w 2009 r.) i przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę (z 30,9 m² w 2007 r. do 33,2 m² w 2009 r.).

W przypadku mieszkań komunalnych, pozostających w zasobach mieszkaniowych miasta, ich liczba w latach 2007-2009 pozostała na tym samym poziomie i wynosiła 624 każdego roku. Nie zmieniała się także liczba izb (1.156), powierzchnia użytkowa mieszkań (20.635 m²) oraz przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (33,06 m²). Nieznaczne wahania dotyczyły przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę (od 13,60 m² w 2007 r. poprzez 13,42 m² w 2008 r. do 14,01 m² w 2009 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Zasoby mieszkaniowe w mieście w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba mieszkań ogółem	9.134	9.568	10.021
liczba izb ogółem	35.635	37.565	39.923
powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem (w m ²)	758.311	803.602	864.465
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	83,0	84,0	86,3
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²)	30,9	31,7	33,2
liczba mieszkań w zasobach mieszkaniowych miasta (komunalnych)	624	624	624
liczba izb w mieszkaniach w zasobach mieszkaniowych miasta (komunalnych)	1.156	1.156	1.156
powierzchnia użytkowa mieszkań w zasobach mieszkaniowych miasta (komunalnych; w m ²)	20.635	20.635	20.635
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych miasta (komunalnych; w m ²)	33,06	33,06	33,06
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w zasobach mieszkaniowych miasta na 1 osobę (w m ²)	13,60	13,42	14,01

Dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Miasta Marki.

W latach 2007-2009 zwiększyła się wyraźnie liczba nowo oddanych mieszkań (z 437 w 2007 r. do 476 w 2009 r.), a także liczba nowych izb oddanych do użytkowania (z 1.802 w 2007 r. do 2.495 w 2009 r.). Tym samym wzrosła powierzchnia użytkowa oddanych mieszkań (z 41.402 m² w 2007 r. do 64.958 m² w 2009 r.). Jeśli chodzi o budownictwo niemieszkalne, w analizowanym okresie oddano do użytkowania odpowiednio 11, 18 i 20 nowych budynków, a ich powierzchnia użytkowa ulegała wahaniom (od 3.244 m² w 2007 r. poprzez 10.074 m² w 2008 r. do 3.776 m² w 2009 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Nowo oddane mieszkania i budynki niemieszkalne w mieście w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba nowych mieszkań oddanych do użytkowania	437	448	476
liczba nowych izb oddanych do użytkowania	1.802	2.010	2.495
powierzchnia użytkowa oddanych mieszkań (w m ²)	41.402	47.259	64.958
liczba nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania	11	18	20
powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania (w m ²)	3.244	10.074	3.776

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Dodatki mieszkaniowe przyznane w mieście w latach 2007-2009

	2007 r.	2008 r.	2009 r.
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	1.280	1.154	1.156
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	169.329	147.059	176.187

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2007-2009 liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych i tym samym wysokość kwot przeznaczonych na ten cel ulegała wahaniom (liczba dodatków: od 1.280 w 2007 r. poprzez 1.154 w 2008 r. do 1.156 w 2009 r., wartość dodatków od 169.329 zł w 2007 r. poprzez 147.059 zł w 2008 r. do 176.187 zł w 2009 r.).

8. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą: likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak opieki nad wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV, zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości.

Osobami bezdomnymi, obok tych, którzy są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Bezdomność w mieście Marki jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Przez większą część roku ma charakter jednostkowy, ulegając nasileniu w okresie zimowym, i dotyczy głównie mężczyzn z problemem alkoholowym.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z miasta świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Markach. Przybiera ona głównie formę wsparcia finansowego oraz schronienia. W latach 2007-2009 liczba rodzin i przebywających w nich osób objętych wsparciem z powodu bezdomności była niewielka i ulegała wahaniom (liczba rodzin: od 4 w 2007 r. poprzez 9 w 2008 r. do 4 w 2009 r., liczba osób w rodzinach od 4 w 2007 r. poprzez 11 w 2008 r. do 4 w 2009 r.).

9. EDUKACJA

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym

poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

W roku szkolnym 2008/2009 w mieście Marki funkcjonowało 11 placówek oświatowo-wychowawczych, w tym 3 przedszkola, 5 szkół podstawowych, 2 szkoły gimnazjalne i 1 szkoła ponadgimnazjalna. Cztery z tych placówek przypisane są organizacyjnie do zespołów szkół. W skład Zespołu Szkół Nr 1 im. Jana Pawła II wchodzi Gimnazjum Nr 1 i Liceum Profilowane, natomiast Gimnazjum Nr 2 i Szkołę Podstawową Nr 5 połączone są w Zespół Szkół Nr 2 im. Prymasa Tysiąclecia.

Dane szczegółowe na temat ww. placówek, a także liczby dzieci i uczniów do nich uczęszczających oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Placówki oświatowo-wychowawcze w mieście w roku szkolnym 2008/2009

nazwa i adres placówki	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
Przedszkole Miejskie Nr 1 „Wesoły Skrzat”, ul. Al. J. Piłsudskiego 77, 05-270 Marki	286	32
Przedszkole Miejskie Nr 2, ul. Duża 1a, 05-270 Marki		
Przedszkole Miejskie Nr 3, Al. J. Piłsudskiego 246, 05-261 Marki		
Szkoła Podstawowa Nr 1, ul. Okólna 14, 05-270 Marki	1.792	203
Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Żołnierzy AK II Rejonu Celków, ul. Szkolna 9, 05-270 Marki		
Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Pomnik Zwycięstwa 1920 r., ul. Pomnikowa 21, 05-260 Marki		
Szkoła Podstawowa Nr 4 im. Stefana Roweckiego „Grota”, ul. Duża 3, 05-260 Marki		
Szkoła Podstawowa Nr 5, ul. Wczasowa 5 /ZSz Nr 2/, 05-261 Marki		
Gimnazjum Nr 1, ul. J. Piłsudskiego 96 /ZSz Nr 1/, 05-270 Marki	555	59
Gimnazjum Nr 2, ul. Wczasowa 5 /ZSz Nr 2/, 05-270 Marki		
Liceum Profilowane, ul. Al. J. Piłsudskiego 96 /ZSz Nr 1/, 05-270 Marki	116	12

Dane Urzędu Miasta Marki.

Ofertę oświatową współtworzą niepubliczne placówki oświatowe, w tym: 3 przedszkola oraz szkoła podstawowa i gimnazjum, a także prowadzony przez księży Michalitów Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy św. Andrzeja Boboli.

10. KULTURA

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Intensywność potrzeb kulturalnych poszczególnych ludzi jak i zbiorowości zmienia się w czasie, a ponadto zależy od wychowania, wykonywanego zawodu, miejsca zamieszkania i wielu innych czynników życiowych i sytuacyjnych.

Rozpoznawaniem i rozbudzaniem zainteresowań kulturalnych, a także stwarzaniem warunków do aktywnego uczestnictwa mieszkańców miasta w życiu kulturalnym zajmują się: Marecki Ośrodek Kultury oraz Biblioteka Publiczna Miasta Marki. Istniejący od 1984 roku MOK jest organizatorem różnorodnych imprez oraz zajęć artystycznych, rekreacyjnych i edukacyjnych. Oferta programowa, adresowana do osób w różnym wieku, bogata jest w wartości narodowe, patriotyczne i chrześcijańskie.

Nieustającym zainteresowaniem najmłodszych odbiorców cieszy się cykl imprez pt. „Niedziela z mamą, niedziela z tatą”, w ramach których odbywają się widowiska teatralne z udziałem aktorów, spektakle lalki i aktora oraz bale i zabawy z wodzirejem. W salach Ośrodka, pełniących funkcję galerii, organizowane są liczne imprezy (np. wystawy) dla dzieci starszych, młodzieży i dorosłych. Z kolei w ramach „Kawiarenki artystycznej” aranżowane są spotkania tematyczne z muzyką, poezją, plastyką, w których programie są koncerty, recitale, wernisaże, wieczory literackie, wywiady oraz prelekcje.

Marecki Ośrodek Kultury jest również animatorem rozmaitych prezentacji artystycznych z miejscowych szkół dla seniorów, kombatanów oraz dzieci i ich rodziców. Do najbardziej znanych należą takie programy artystyczne, jak: „Seniorzy Seniorom”, „Dzieci – Seniorom” (przygotowane przez pedagogów i uczniów szkół mareckich), występy mareckich zespołów artystycznych oraz koncerty uczestników zajęć Ogniska Muzycznego.

Wśród wielu form działalności Ośrodka wyróżnia się Teatrzyk Muzyczny „Na niby” (dla dzieci w wieku 5-7 lat), Ognisko plastyczne (dla dzieci w wieku przedszkolnym i starszych), Klub Przedszkole „Miś” (dla dzieci w wieku 4-5 lat), Ognisko Muzyczne (dla dzieci w wieku 4-6 lat), zajęcia edukacyjne (m.in. nauka języka angielskiego, logopedia i reedukacja) i rekreacyjne (organizacja wycieczek pielgrzymkowych, turystyczno-krajoznawczych) oraz Klub Seniora.

Jedną z najpopularniejszych imprez kulturalnych o wymiarze ogólnopolskim, którą organizuje Marecki Ośrodek Kultury, jest coroczna edycja tzw. Dyktanda IBISA. Siedmiu edycjom patronował wielki popularyzator kultury języka, redaktor Andrzej IBIS Wróblewski. Od śmierci patrona (2002 r.) nieprzerwanie odbywają się kolejne edycje Dyktanda.

Dzięki współpracy MOK-u z warszawskimi instytucjami popularyzującymi kulturę oraz ośrodkami kultury w powiecie wołomińskim, organizowane są dla mieszkańców Marek liczne wycieczki autokarowe do kin, teatrów, galerii i muzeów. Warto dodać, iż Marecki Ośrodek Kultury był współorganizatorem Ogólnomiejskich Festynów Rekreacyjnych, zaś jako członek Porozumienia Domów i Ośrodków Kultury Powiatu Wołomińskiego współorganizuje i aktywnie uczestniczy w Konkursach Muzyki Elektronicznej, Turniejach Tańca, Złotach Klubów Seniora, konkursach Wiedzy o Powiecie Wołomińskim w Języku Angielskim. Ponadto MOK jest inicjatorem kilkudniowych wycieczek krajowych i zagranicznych, wyjazdów do Warszawy i pobliskich miasteczek.

Zaspakajaniem potrzeb w zakresie czytelnictwa, udostępnianiem zbiorów bibliotecznych oraz promocją wydawnictw zajmuje się Biblioteka Publiczna Miasta Marki, która w 1997 roku wpisana została do Rejestru Instytucji Upowszechniania Kultury. W latach 50. otwarto placówki filialne w Pustelniku i Strudze oraz wyodrębniono Oddział dla Dzieci i Młodzieży.

Systematycznie uzupełniany w nowości zbiór literatury pięknej i popularnonaukowej w bibliotece głównej i jej filiach liczył w 2005 roku ponad 55.714 woluminów. W Bibliotece dostępna jest także „książka mówiona” nagrana na kasetach magnetofonowych. Od 2002 roku funkcjonuje nowa czytelnia z księgozbiorem podręcznym, natomiast od 2003 roku czytelnicy mają możliwość korzystania z kilku stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu oraz urządzeń: skanera i drukarki. Uatrakcyjnieniem pracy Bibliotece są konkursy czytelnicze, literackie, plastyczne, wystawy, cieszące się popularnością spotkania autorskie oraz lekcje biblioteczne.

W Markach brak jest kina i teatru, dlatego też mieszkańcy miasta korzystają w znacznie mierze z placówek kulturalnych mieszczących się w Warszawie.

Dane szczegółowe na temat funkcjonujących w mieście placówek kulturalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Placówki kulturalne w mieście w 2009 roku

nazwa i adres placówki	liczba osób objętych ofertą	liczba pracowników
Marecki Ośrodek Kultury, ul. Fabryczna 2, 05-270 Marki	11.894	9
Biblioteka Publiczna Miasta Marki, ul. Lisa Kuli 3, 05-270 Marki	3.394	6
Filia Biblioteki w Pustelniku, ul. Pomnikowa 21, 05-270 Marki		
Filia Biblioteki w Strudze, ul. Wczasowa 5, 05-270 Marki		

Dane Urzędu Miasta Marki.

11. SPORT I REKREACJA

Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych. Sport wpływa bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi. Wyzwala tolerancję, szacunek dla drugiego człowieka oraz solidarność. Sport odgrywa rolę integracyjną i jest niejako wartością uniwersalną, spajającą ludzi o podobnych upodobaniach.

Podstawową jednostką organizacyjną realizującą cele i zadania w zakresie kultury fizycznej na terenie Marek są dwa kluby sportowe: Uczniowski Klub Sportowy „Struga” i Uczniowski Klub Sportowy „Marki” oraz Mareckie Towarzystwo Sportowe „Marcovia 2000”.

Mareckie Towarzystwo „Marcovia 2000” powstało w 1999 r. na bazie dawnego klubu MKS „Marcovia”, który po ogłoszeniu upadłości pod koniec XX w., został wykreślony z rejestru polskich klubów. Obecnie działalność klubu skupia się na uprawianiu piłki nożnej, koszykówki, badmintona, tenisa stołowego. Patronami medialnymi klubu są Gazeta Marecka oraz portale internetowe. Jednym z priorytetowych założeń klubu jest organizacja i szkolenie grup młodzieżowych według zasady „wychowujemy przez sport”. Pod okiem wykwalifikowanych instruktorów szkoli się w nim ponad 200 dzieci skupionych w siedmiu rocznikach. Poprzez występy drużyny seniorów w IV lidze mazowieckiej oraz pozostałe drużyny młodzieżowe występujące w elitarnych ligach realizowane jest kolejne z założeń statutowych klubu – reklama miasta oraz firm wspierających. MTS „Marcovia” dysponuje dwoma boiskami (głównym, na którym trenują wszystkie zespoły Akademii Piłkarskiej, i bocznym trawiastym, na którym trenuje pierwszy zespół KSP „Polonii” Warszawa) oraz